

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat Sjoewa, Haäzinoe, 5 oktober 2024/3 tisri 5785
Devariem/Deuteronomium 32: 1 - 52. Tanach 417-423.

Haftara: Hosjea 14: 2 - 10, Micha 7: 18 - 20. Tanach 1253-1256.

Vertaler: Benjamin Cohen

Coördinatie: Harry Polak

Commentaar: *Rabbin Lord Jonathan Sacks z.l. was o.a. opperrabbin van het Verenigd Koninkrijk*

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Use the link to read or listen to the original text in English.

De erfenis die iedereen toebehoort

Een midrasj vertelt in zijn commentaar op een belangrijk vers uit de parasja van vandaag een intrigerend verhaal:

Eens liep rabbijn Yannai langs de weg toen hij een man tegenkwam die elegant gekleed was. Hij zei tegen hem: "Zal de meester mijn gast zijn?" Hij antwoordde: "Zoals u wilt."

Rabbin Yannai nam hem toen mee naar huis en ondervroeg hem over de Bijbel, maar hij wist er niets van; over de Talmoed, maar hij wist er niets van; over Aggadah, maar hij wist er niets van. Uiteindelijk vroeg hij hem om te bensen. De man antwoordde echter: "Laat Yannai in zijn huis bensen."

Rabbijn Yannai zei toen tegen hem: "Kun je herhalen wat ik je vertel?" De man antwoordde: "Ja."
Rabbijn Yannai zei toen: "Zeg: een hond heeft Yannai's brood opgegeten."

De gast stond toen op en greep rabbijn Yannai vast en eiste: "Waar is mijn erfenis die u hebt en voor mij verborgen houdt?"

"Welke erfenis heb ik van u?"

Hij antwoordde: "De kinderen reciteren: *"Mosjee gaf ons zijn onderricht als een kostbaar bezit voor Jaäkovs volk."* (Deuteronomium 33:5). Er staat niet geschreven: 'volk van Yannai', maar 'volk van Jaäkov'."

(Vayikra Rabbah 9)

Het is een krachtig verhaal. Rabbijn Yannai ziet een elegant geklede vreemdeling en neemt aan dat hij goed opgeleid moet zijn. Hij neemt hem mee naar huis en ontdekt dat de man helemaal geen Joodse opvoeding heeft gehad. Hij weet niets van de rabbijnse literatuur. Hij kent zelfs het dankgebed na de maaltijd niet.

Rabbijn Yannai, een Tora-geleerde, kijkt met minachting naar de gast. Maar eigenlijk zegt de vreemdeling hem met grote waardigheid: "De Tora is mijn erfenis, gelijk de uwe. Omdat u veel hebt en ik niets, deel een beetje van wat u hebt met mij. In plaats van mij te verwerpen, onderwijs mij."

Weinig ideeën in de geschiedenis van het Jodendom hebben meer kracht dan dit: het idee dat Tora-kennis van iedereen is; dat iedereen de kans moet krijgen om te leren; dat onderwijs universeel moet zijn; dat iedereen, indien mogelijk, geletterd moet zijn in de wetten, de geschiedenis en het geloof van het Jodendom; dat onderwijs de hoogste vorm van waardigheid is en voor iedereen toegankelijk moet zijn.

Dit idee gaat zo ver terug en zit zo diep in het Jodendom dat we gemakkelijk kunnen vergeten hoe radicaal het is. Kennis – volgens de beroemde uitspraak van Sir Francis Bacon – is macht. Degenen die het hebben, delen het meestal liever niet met anderen. De meeste samenlevingen hebben geletterde elites gehad die de administratie van de overheid controleerden. Tot op de dag van vandaag gebruiken veel beroepen een technisch vocabulaire dat alleen voor insiders begrijpelijk is, zodat hun kennis ondoorgrondelijk is voor buitenstaanders.

Het Jodendom was anders, diepgaand anders. Ik heb eens voorgesteld dat dit te maken heeft met het feit dat de geboorte van het Jodendom ongeveer op hetzelfde moment plaatsvond als de geboorte van het alfabet – proto-Semitisch, dat verscheen in de tijd van de patriarchen en waarvan de vroegste sporen zijn ontdekt in de Sinaïwoestijn in gebieden waar slaven werkten.

Mesopotamië, waar Abraham vandaan kwam, en Egypte in de tijd van Mosjee, hadden de twee vroegste vormen van schrift ter wereld, respectievelijk spijkerschrift en hiërogliefen. Maar deze systemen – pictogrammen, ideogrammen en syllaben waarin symbolen stonden voor hele woorden of lettergrepen – omvatten te veel tekens om aan iedereen te kunnen worden aangeleerd. Het Hebreeuwse alfabet, met zijn slechts 22 letters, opende voor het eerst de mogelijkheid van een maatschappij van universele geletterdheid.

Het Jodendom is hiervan doordrongen. Abraham werd gekozen om leraar te worden

"Want Ik heb hem uitgekozen, hij moet zijn zonen en zijn verdere nakomelingen voorhouden de weg te volgen die Ik wijs" (Gen. 18:19).

Mosjee spreekt herhaaldelijk over onderwijs:

"Prent ze uw kinderen in en spreek er steeds over, thuis en onderweg, als u naar bed gaat en als u opstaat" (Deut. 11:19).

Het werkwoord l-m-d, "leren", komt niet minder dan 17 keer voor in het boek Deuteronomium, waardoor het een motief is van het boek als geheel.

Bovenal is er het persoonlijke voorbeeld van Mosjee zelf. Deuteronomium als geheel is een enorme 'onderwijs voor volwassenen'-ervaring, de Meesterprofeet neemt het hele volk als zijn discipelen en leert hen zowel de wet – de geboden, instructies en oordelen – als, niet minder belangrijk, de achterliggende geschiedenis.

Dit bereikt een hoogtepunt aan het einde van het boek, in de vorm van het "lied" van Haäzinoe, de parasja van deze week, die wordt voorafgegaan en gevolgd door deze woorden:

"En terwijl de verzamelde Jisraëlieten er getuige van waren, zong Mosjee dit lied, van begin tot eind" (Deut. 31:30).

"Dit is de zegen die Mosjee, de godsmann, uitsprak over de stammen van Jisraël, voor hij stierf. Mosjee gaf ons zijn onderricht als een kostbaar bezit voor Jaäkovs volk" (Deut. 33:1, Deut. 33:4).

Let op de nadruk in het eerste van deze twee verzen, op het feit dat Mosjee tot iedereen spreekt, niet tot een elite. De tweede passage bevat de beroemde zin die door rabbijn Yannai's gast wordt geciteerd als bewijs dat de Tora van iedereen is. Het is het bezit, niet van de geleerden, de uitverkorenen, de speciaal begaafden; niet van een klasse of kaste. Het is de erfenis van het hele volk van Jaäkov.

Pas sinds relatief moderne tijden verspreidde dit idee van universeel onderwijs zich buiten het Jodendom. Het bestond zelfs niet in Engeland, destijds de grootste wereldmacht, tot de 'Education Act' van 1870. Het duurde tot de internetrevolutie – Google en de rest – om het overal ter wereld werkelijkheid te laten worden. Zelfs vandaag de dag zijn nog steeds zo'n 70 miljoen kinderen verstoken van onderwijs, in landen als Somalië, Eritrea, Haïti, de Comoren en Ethiopië.

Dat onderwijs de sleutel is tot menselijke waardigheid en voor iedereen gelijk beschikbaar zou moeten zijn is één van de meest essentiële ideeën in de hele geschiedenis, en het werd geboren in die krachtige woorden, direct na de parasja van deze week:

"Mosjee gaf ons zijn onderricht als een kostbaar bezit voor Jaäkovs volk."